

**Методичні рекомендації
щодо організації освітнього процесу з природознавства
в закладах загальної середньої освіти Полтавської області
у 2021-2022 навчальному році**

Навчання природознавства у закладах загальної середньої освіти у 2021/2022 навчальному році здійснюватиметься відповідно до Державного стандарту («Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти», затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392).

Зміст і методика природознавства формують цілісне сприйняття довкілля, екологічну грамотність і відрізняються практичною спрямованістю. Навчально-пізнавальний процес на уроках природознавства спрямовується на формування в учнів загальнонавчальних умінь і навичок та ключових компетенцій. У цьому пріоритетами є: діяльнісний підхід, використання для пізнання навколишнього світу різних методів і прийомів, робота з різними джерелами інформації для розв'язування проблемних завдань.

У програмі є інтегровані змістові напрями: «Екологічна безпека та сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість та фінансова грамотність». Ці змістові лінії відображають провідні соціально й особистісно значущі ідеї, що послідовно розкриваються в освітньому процесі; інтегровані змістові лінії співвідносяться з ключовими компетентностями, опанування яких забезпечує формування ціннісних і світоглядних орієнтацій учня, що визначають його поведінку в життєвих ситуаціях.

Програма з природознавства для учнів 5 класу, рекомендована Міністерством освіти і науки України для використання у закладах загальної середньої освіти (<https://goo.gl/GDh9gC>).

Типовими навчальними планами на вивчення природознавства в 5 класі за програмою передбачено 2 години на тиждень. Нагадуємо, що розподіл годин у програмі є орієнтовним. За необхідності і виходячи з наявних умов навчально-методичного забезпечення, вчитель має право самостійно змінювати обсяг годин, відведених програмою на вивчення окремого розділу, у тому числі змінювати порядок вивчення розділів, тем, пропонувати власну тематику проєктів та природознавчих досліджень.

Наголошуємо, що в організації освітнього процесу потрібно використовувати підручники та навчально-методичні посібники (робочі зошити, зошити для практичних і лабораторних робіт, різних видів контролюючих робіт тощо), які мають відповідний гриф Міністерства освіти і науки України, схвалення відповідною комісією Науково-методичної ради з питань освіти (лист МОН України від 09.08.2021 № 1/9-404 «Про переліки навчальної літератури та навчальних програм, рекомендованих МОН для використання в освітньому процесі закладів освіти у 2021/2022 навчальному році»). Перелік цієї навчальної літератури постійно оновлюється, його розміщено за покликанням: <http://surl.li/acbeh>.

Для засвоєння навчального змісту природознавства особливе значення мають такі методи і прийоми навчальної діяльності школярів, як спостереження, проведення нескладних дослідів, вимірювань, робота з різними інформаційними джерелами тощо. Тому в кожному розділі програми виділено рубрики «Практичні роботи», «Практичні заняття» та «Навчальні проєкти».

Практичні роботи та Практичні заняття проводяться і реалізуються на уроці. Виконання практичних робіт оцінюється обов'язково, а робота учнів під час виконання практичних занять учитель оцінює вибірково.

Дослідницький практикум – це самостійна (або із допомогою дорослих) робота учнів у позаурочний час. Його мета – вироблення дослідницьких умінь у процесі розв'язування задач практичного спрямування.

Компетентнісний потенціал предмету може бути реалізований також і через виконання учнями навчальних проєктів. Проєктна діяльність виступає і засобом формування, і засобом оцінювання компетентностей.

У курсі природознавства 5 класу всі проєкти **виконуються лише на уроках**. Навчальні проєкти виконуються в малих групах (3–5 учнів). Під час виконання учнями навчальних проєктів їхні вміння доповнюються і поглиблюються.

Опис усіх проєктів і орієнтовні методичні рекомендації для вчителів, допоміжні матеріали для учнів, форми оцінювання розміщені на електронному ресурсі <http://priodaprojects.blogspot.com/>. Навчаючи природознавству, необхідно враховувати регіональні особливості у змісті предмета. Включати місцеві природні об'єкти в освітній процес у рамках практикумів у навколишньому середовищі (знання найбільш поширених рослин і тварин своєї місцевості, вивчення правил безпечної поведінки у своїй місцевості).

У 2021/2022 навчальному році в закладах освіти, які є учасниками науково-педагогічного проєкту «Інтелект України» (<https://intellect-ukraine.org>) навчальна програма «Природознавство» (авт. Гавриш І.В., Міненко О.О., Сухов Р.В.) реалізується за двома змістовими лініями: «Природознавство. Моя планета Земля» (5 клас) та «Природознавство. Мої фізичні відкриття» (56 класи).

Зазначаємо також, що у 2021/2022 навчальному році педагогічні працівники пілотних закладів загальної середньої освіти Полтавської області: Загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 3 імені В. О. Нижниченка Горішньоплавнівської міської ради Кременчуцького району, Полтавської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 37 Полтавської міської ради, Опорного закладу «Решетилівський ліцей імені І. Л. Олійника Решетилівської міської ради» стануть учасниками всеукраїнського інноваційного освітнього проєкту «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти» Нової української школи. Для цих закладів освіти Перелік назв модельних програм освітньої галузі «Природознавство» наведено у додатку 4 до Типової освітньої програми для

59 класів загальної середньої освіти затвердженої наказом МОН України № 235 від 19.02.2021 року.

Дистанційне навчання та онлайн-сервіси стають невід'ємною частиною нашого життя. Сучасним онлайнресурсом для змішаного та дистанційного навчання учнів з матеріалами, що пройшли експертизу та відповідають державним освітнім стандартам є Всеукраїнська школа онлайн (ВШО): <https://lms.eschool.net.ua/>. Вона забезпечує учнів відеопоясненнями, конспектом, тестами та можливістю відслідковувати свій навчальний прогрес, а вчителів – необхідними методичними рекомендаціями та прикладами застосування сучасних освітніх технологій. Запровадження інформаційнокомунікаційних технологій для розширення можливостей педагогів і формування в учнів важливих технологічних компетентностей є однією зі складових формули «Нової української школи». Платформа «Всеукраїнська школа онлайн» покликана стати незамінним інструментом і за звичайного режиму навчання. Учні зможуть користуватися платформою не тільки під час карантину, а й для ознайомлення з темою, яку пропустили в школі через хворобу або з інших причин.

Принагідно нагадуємо, що у Полтавській області функціонує [Обласний репозитарій освітніх ресурсів «Навчай і навчайся»](#), який створений на окремому сервері Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. М.В. Остроградського (перший в області електронний архів для накопичення та зберігання наукових, освітніх і методичних матеріалів, які педагоги можуть використовувати під час дистанційного, змішаного й очного навчання). Автором публікацій може стати кожен педагог. Для цього достатньо зайти на сторінку репозитарію, заповнити спеціальну форму, завантажити свій матеріал, який буде розміщено у репозитарії після його успішної верифікації.

Дистанційні та онлайн-сервіси в освіті можна знайти на сторінці Міністерства освіти і науки України за покликанням: bit.ly/distance-online. Предметні рекомендації також розміщені на вебсайті «Хімічна та біологічна освіта Полтавщини» <http://chemistry-forum.at.ua/>.

Чинними залишаються інструктивно-методичні листи Міністерства освіти і науки України, методичні рекомендації Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. М.В. Остроградського щодо викладання природознавства за 2016/2017, 2017/2018, 2018/2019, 2019/2020, 2020/2021 н.р.

*Методист відділу природничо-математичних
дисциплін та технологій
Бур'ян В.І.*